

“DERMATIT: KLINIK KO‘RINISHLARI, ETIOLOGIYASI VA DAVOLASH USULLARI”

Yozdi: Meliqulov Javlonbek Ulug‘bek o‘g‘li
Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: Rixsiyeva Nazira Taxirovna
Alfraganus Universiteti Klinik fanlar kafedrasida dotsent

Annotatsiya: Mazkur maqolada dermatit kasalligining etiologiyasi, patogenezini, klinik ko‘rinishlari va davolash usullari ilmiy asosda bayon etilgan. Dermatologiyada keng tarqalgan bu nospesifik yallig‘lanishli teri kasalligi tashxislash va davolash nuqtai nazaridan har tomonlama ko‘rib chiqilgan. Allergik, kontakt, atopik va seboreyik dermatit shakllari alohida o‘rganilib, zamonaviy davolash usullari, shu jumladan kortikosteroidlar, antigistaminlar va fizioterapevtik yondashuvlar haqida ma‘lumot berilgan. Shuningdek, profilaktika choralariga ham alohida e‘tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Dermatit, teri kasalliklari, atopik dermatit, kontakt dermatit, allergik reaksiya, yallig‘lanish, davolash, profilaktika.

Kirish: Dermatit — bu terining yallig‘lanish kasalligi bo‘lib, turli xil tashqi va ichki omillar ta‘sirida kelib chiqadi. Bu kasallik turli yoshdagi bemorlarda uchraydi va surunkali yoki o‘tkir shaklda kechishi mumkin. Dermatologik amaliyotda keng tarqalgan bu kasallik ko‘plab etiologik omillarga ega bo‘lib, organizmning immun va allergik reaksiyalariga bevosita bog‘liq.

Dermatitning tasnifi: Dermatit bir nechta shakllarga bo‘linadi:

- **Kontakt dermatit** — tashqi omillar (kimyoviy moddalar, kosmetika, metall) bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri teri kontaktda bo‘lganida yuzaga keladi.
- **Allergik dermatit** — organizm sezuvchanligining oshishi natijasida yuzaga keladi, immun mexanizmlar asosida shakllanadi.
- **Atopik dermatit** — genetik moyillik asosida rivojlanadi va ko‘pincha bolalik davrida boshlanadi.
- **Seboreyik dermatit** — yog‘ bezlari faoliyati buzilishi fonida kelib chiqadi, ayniqsa yuz va bosh sohasida ko‘p kuzatiladi.

Etiologiyasi va patogenezini: Dermatitning rivojlanishida quyidagi asosiy omillar muhim rol o‘ynaydi:

- **Kimyoviy moddalar:** kir yuvish vositalari, bo‘yoqlar, kosmetik vositalar.
- **Fizik omillar:** sovuq, issiqlik, ultrabinafsha nurlar.
- **Allergenlar:** oziq-ovqat, chang, polen, dorilar.
- **Ichki omillar:** immun tizimining buzilishi, stress, gormonal o‘zgarishlar.

Patogenezda terining epitelial qatlamiga zarar yetishi, hujayra mediatorlarining (histamin, sitokinlar) faollashuvi, shish, eritema va qichishish kabi belgilar bilan kechuvchi yallig‘lanish reaksiyasi shakllanadi.

Klinik ko‘rinishlari: Dermatit turiga qarab klinik simptomlar farqlanadi. Umumiy belgilar quyidagilardan iborat:

- Eritema (qizarish)
- Shish
- Vezikula (pufakchalar)
- Eksudatsiya (namlanish)
- Qichishish
- Quruqlik va teri qavatlanishi
- **Atopik dermatit** bolalarda ko‘proq yuz, bo‘yin va tirsak sohalarida namoyon bo‘ladi, **kontakt dermatit** esa kontakt bo‘lgan joylarda aniq chegaralangan yallig‘lanish tarzida kuzatiladi.

Tashxislash usullari: Dermatitni tashxislash quyidagi asosda amalga oshiriladi:

- Klinik ko‘rik
- Allergik testlar (patch-test)
- Teri biopsiyasi (zarur hollarda)
- Anamnez yig‘ish va xavf omillarini aniqlash

Davolash usullari: Davolashda kompleks yondashuv talab qilinadi:

- **Mahalliy vositalar:** kortikosteroid kremlar (betametazon, hidrokortizon), antigistaminlar, antiseptiklar.
- **Sistemali terapiya:** og‘iz orqali antigistaminlar (loratadin, cetirizin), immunomodulyatorlar.
- **Fizioterapiya:** UVB nurlar bilan muolaja, fototerapiya.
- **Xalqona usullar:** dorivor o‘simliklar (romashka, kalendula) asosidagi kompresslar.

Profilaktika: Shaxsiy gigiyenaga rioya qilish

- Allergenlar bilan kontakti kamaytirish
- Terini parvarishlash (gipoallergen krem va losonlardan foydalanish)
- Stress omillarini nazorat qilish

Xulosa: Dermatit — turli xil omillar ta’sirida yuzaga keluvchi yallig‘lanishli teri kasalligi bo‘lib, klinik ko‘rinishlari xilma-xil va murakkab bo‘lishi mumkin. Davolash va profilaktika choralari individual tarzda yondashishni talab etadi. Vaqtida tashxis qo‘yish va to‘g‘ri davolash usullarini qo‘llash orqali bemorning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine. 9th Edition. McGraw-Hill, 2019.
2. Bologna, J., Schaffer, J. "Dermatology." Elsevier, 2021.
3. Rook's Textbook of Dermatology. 10th Edition. Wiley-Blackwell, 2023.
4. Хожобаев Б.К. "Тери касалликлари ва уларни даволаш", Тошкент, 2020.